

УДК 378.091.12.011.3-051:811.11:355.5
DOI 10.32999/ksu2413-1865/2021-96-13

АНАЛІЗ ДОСВІДУ РОЗВИТКУ ДІАГНОСТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СИСТЕМІ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ

Кузьменко Юлія Олександрівна,
кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов
Військова академія м. Одеса
juliakuzmenko2015@gmail.com
orcid.org/0000-0001-8659-4310

Ковальчук Тетяна Степанівна,
кандидат філологічних наук, доцент кафедри іноземних мов
Військова академія м. Одеса
16tanya20@gmail.com
orcid.org/0000-0001-8342-5933

У статті розкрито сутність понять «діагностична компетентність» та «професійна компетентність», «педагогічна діагностика» та розглянуто модель діагностичної компетентності викладача іноземних мов вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ). Метою дослідження є аналіз досвіду розвитку діагностичної компетентності викладачів (ДКВ) іноземних мов в різних вищих військових закладах освіти та визначення позитивних та проблемних сторін ДКВ іноземних мов у системі військової освіти. Визначено поняття «діагностична компетентність викладача» як сукупність теоретичних та практичних прагнень викладача до реалізації діагностичної діяльності з метою вирішення фахових вимог та завдань. На думку авторів, діагностична компетентність (ДК) є обов'язковою та невіддільною складовою професійної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Остання, з одного боку, є наслідком їх діагностичної підготовленості, розумової, діяльнісної та особистісної діагностичної здібності, а з іншого, – фахової, суб'єктної та психологічної готовності до здійснення своєї діагностичної функції шляхом дотримання педагогічних засад та положень і творчого втілення в педагогічну діяльність новітніх та передових методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування іншомовної комунікативної компетентності (ІКК) військових фахівців з опорою як на традиційні засади педагогічної діагностики, так і на сучасні математично-статистичні методи та засоби ІКК. Науково обґрунтовано та проаналізовано принципи, критерії і показники ДК в системі військової освіти та їх вплив на розвиток діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Також визначено структуру ДКВ іноземних мов ВВНЗ та виділено її складові компоненти: когнітивний, ціннісно-мотиваційний, операційно-діяльнісний та рефлексивно корекційний. Сутність та властивості цих компонентів відтворюються в процесі педагогічної діяльності викладачів іноземних мов. У статті проаналізовано досвід розвитку діагностичної компетентності викладачів (ДКВ) іноземних мов ВВНЗ, а саме: засоби та шляхи педагогічного моделювання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ; необхідність впровадження технології інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військових фахівців; впровадження та використання об'єктивних критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ. Авторами статті розглянуті проблемні питання щодо розвитку й підвищення точності визначення інтегральних оцінок розвиненості ІКК військових фахівців. Основна увага приділяється визначенню перспективи розвитку та використання ДК, беручи до уваги приклади її впровадження в навчальний процес у вищих військових закладах освіти України.

Ключові слова: *діагностична компетентність, професійна компетентність, інтегральне оцінювання, структура діагностичної компетентності викладача іноземних мов ВВНЗ.*

ANALYSIS OF DIAGNOSTIC DEVELOPMENT EXPERIENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS IN THE MILITARY EDUCATION SYSTEM

Kuzmenko Yuliia Oleksandrivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign languages
Military Academy (Odessa)
juliakuzmenko2015@gmail.com
orcid.org/0000-0001-8659-4310

Kovalchuk Tetyana Stepanivna,
Candidate of Philology,
Associate Professor at the Department of Foreign languages
Military Academy (Odessa)
16tanya20@gmail.com
orcid.org/0000-0001-8342-5933

In the article the essence of the concepts “diagnostic competence” and “professional competence”, “pedagogical diagnostics” was revealed and the model of diagnostic competence (DC) of the foreign language

teachers at a higher education institution was considered. The purpose of the study is to analyze the experience of developing the diagnostic competence of foreign language teachers in various higher military educational institutions and to identify the positive and problematic aspects of the diagnostic competence of foreign language teachers in the military education system. The concept of “diagnostic competence of the teacher” is defined as the unity of theoretical and practical readiness of the teacher to carry out diagnostic activities to solve professional needs and tasks. According to the authors, DC is an integral and mandatory component of the professional competence of foreign language teachers in higher education, which is the result of their diagnostic training, intellectual, activity and subjective diagnostic ability, as well as professional, personal and psychological readiness to implement its diagnostic function through creative adherence to pedagogical principles and the use of modern methods, techniques, technologies and means of pedagogical diagnosis of foreign language communicative competence of servicemen in pedagogical activities as traditional methods and means of pedagogical diagnostics and modern mathematical and statistical methods and ICT. The principles, criteria and indicators of DC in the system of military education and their influence on the development of diagnostic competence of foreign language teachers of higher educational institutions are scientifically substantiated and analyzed. The structure of DC of foreign language teachers of higher education institutions is also determined and its components are detailed out: value-motivational, cognitive, operational-effective, reflexivecorrective. The content and quality of these components are actualized during the pedagogical activity of foreign language teachers. In the article, the pedagogical conditions for the development of DC of foreign language teachers in higher education are substantiated, namely: pedagogical modeling of the development of diagnostic competence of foreign language teachers in higher education in the system of postgraduate education; introduction of the technology of integrated assessment of the development of the FLCC (foreign language communicative competence) of servicemen; the use of objective criteria and indicators for assessing the development of diagnostic competence of foreign language teachers in higher education. The authors of the article consider problematic issues related to the development and improvement of the accuracy of determining integrated assessments of the development of the FLCC of servicemen. The main attention is paid to determining the prospects for the development and the use of diagnostic competence, considering examples of its implementation in the educational process in higher military educational institutions of Ukraine.

Key words: *diagnostic competence, professional competence, integrated assessment, structure of diagnostic competence of a foreign language teacher at a higher education institution.*

Вступ

Поширення сучасних процесів світової глобалізації та прискорення процесів євроінтеграції в Україні зумовили необхідність володіння іноземними мовами не тільки як засобом міжкультурного спілкування, але й як засобом професійної взаємодії в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства, зокрема у сфері безпеки та оборони, тому опанування іноземної мови військовими фахівцями є одним з найважливіших складників фахової підготовки військових професіоналів XXI століття, оскільки від розвинутої їхньої мовної підготовки залежить якість виконання професійних завдань, зокрема під час проведення різноманітних міжнародних військових, миротворчих та інших заходів, які проводяться спільно з військовослужбовцями країн-членів НАТО. У зв'язку з цим набуває особливої актуальності питання розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов у системі вищої військової освіти. Вирішення цього питання стало предметом пильної уваги і на державному рівні, що відтворено в Законах України «Про національну безпеку України» (2018:13), «Про вищу освіту» (2017:11), «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013:14), в «Концепції мовної підготовки особового складу Збройних сил України» (2009:12). та Воєнній доктрині України (2015:3)

1. Теоретичне обґрунтування проблеми

Вирішенням цієї проблеми займається низка військових навчальних закладів України,

а саме: Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Академія зовнішньої розвідки України, кафедра іноземних мов у складі Військової академії (м. Одеса), яка безпосередньо займається іншомовною підготовкою військових фахівців. Якість цієї підготовки суттєво залежить від результатів педагогічного діагностування розвиненості ІКК військових фахівців, що, своєю чергою, зумовлено діагностичною компетентністю педагогічних працівників ВВНЗ з іноземних мов. У зв'язку з цим на порядок денний виходить ще одне актуальне завдання вищої військової освіти сьогодення – це обов'язкове підвищення кваліфікації педагогів ВВНЗ, в тому числі й до відтворення своїх основних педагогічних функцій, серед яких найбільш складною та розбіжною є діагностична. Необхідно звернути увагу і на той факт, що, незважаючи на важливість такого складника професійної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ, як діагностична компетентність, і в нашій країні, і в закордонних державах, проводилися тільки окремі дослідження в цій сфері, тому проблеми розвитку діагностичної компетентності педагогічних працівників ВВНЗ в галузі іноземних мов залишаються ще дискусійними та недостатньо обґрунтованими. Усе це загалом має негативний вплив на освітній процес в системі вищої військової освіти України.

2. Методологія та методи

Розвиток професійної компетентності викладачів іноземних мов у системі військо-

вої освіти є досить складним та багатограним процесом, який пов'язаний з усіма сторонами навчально-освітнього середовища. Вагоме значення для розвитку професійної компетентності викладачів має втілення в життя наукового обґрунтування принципів, критеріїв і показників діагностики. Зазначимо, що діагностика не є новим явищем у педагогіці. Аналіз останніх наукових досліджень у цій сфері показав, що вже напрацьовано досить суттєве теоретичне підґрунтя. Теоретичною базою дослідницького пошуку стали думки та ідеї, що були представлені в роботах вітчизняних та закордонних науковців з таких напрямів: сутність педагогічної діагностики (Б.П. Бітінас (Бітінас, 1993), В.М. Галузяк (Галузяк, 2015), К. Інгенкамп (Ингенкамп, 2012), Є.О. Лодатко (Лодатко, 2014), С.М. Мартиненко (Мартиненко, 1998), Г.С. Цехмістрова (Цехмістрова, 2005) та інші), діагностична компетентність викладачів С. Брудер (Брудер, 2016), Г.О. Гац (Гаци, 2010), О.І. Дорофеевої (Дорофеева, 2013), Ю. Клюг (Клюг, 2016), А. Оле (Оле, 2015), А.В. Фастівець (Фастивець, 2015)) та діагностична компетентність викладачів іноземних мов ВВНЗ (О.В. Застело (Застело, 2018), С.М. Мартиненко (Мартиненко, 1998)). У статті здійснюється аналіз розвитку діагностичної компетентності викладачів (ДКВ) іноземних мов у ВВНЗ України. Мета дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні принципів, критеріїв і показників діагностичної компетентності у системі військової освіти на основі аналізу діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ України, а також перспективи її подальшого використання у вищих військових закладах освіти України, з метою покращення якості освіти у ВВНЗ.

3. Результати та дискусії

Діагностика професійної компетентності тлумачиться науковцями як «оптимальне співвідношення методів та визначений алгоритм одержання інформації щодо стану професійної компетентності педагогічних працівників, який розгортається в усному та письмовому опитуванні» (Бітінас, 1993: 15). Вона повинна збігатися з певними принципами гуманізму, наукової об'єктивності, структурованості та забезпечення пріоритетів, швидкої сприйнятливості, порівняння, конкретизації результатів діагностування та виконувати перелічені нижче функції: навчальну, контрольну-оцінну, мотиваційно-стимулюючу, сигнально-інформаційну, прогностичну, аксіологічну. Методи вимірювання професійної компетентності мають бути міцно пов'язані з об'єктом пізнання та відповідати специфіці досліджуваного предмета. Діа-

гностування, на думку науковця І.П. Підласого, становить собою процес отримання вірогідної інформації про стан і розвиненість досліджуваного педагогічного об'єкта та його девіацій від певних стандартів. Саме тому діагностування передбачає встановлення, визначення і формулювання відповідних норм та моделей (Підласий, 1998: 16). Інший науковець К.М. Старченко наголошує, що педагогічну діагностику професійної компетентності потрібно розглядати як «інноваційну методику чи технологію виявлення рівня відповідних знань та умінь особистісних обмежень і перешкод (труднощів) та їх причин у зв'язку з оцінюванням і прогнозуванням професійного розвитку педагогічних працівників» (Старченко, 2005: 28). Різні тлумачення діагностичної компетентності викладача знаходимо у працях таких науковців: С. Брудер (Брудер, 2016) Г. О. Гаца (Гаци, 2010), О.І. Дорофеевої (Дорофеева, 2013), С.М. Мартиненко (Мартиненко, 1998), Ю. Клюг (Клюг, 2015), А. Оле (Оле, 2015), А.В. Фастівець (Фастивець, 2015) тощо.

Так на думку, О.І. Дорофеевої, ДКВ слід розуміти як єдність теоретичної та практичної готовності педагогічного працівника до здійснення діагностичної діяльності з метою розв'язання професійних потреб і завдань, які виникають у повсякденних ситуаціях під час втілення викладачем своєї професійної педагогічної діяльності в реальному просторі (Дорофеева, 2013: 35).

Інший науковець, що приділив увагу цій проблемі – О.П. Івутіна, яка визначає ДКВ як єдність теоретичних знань і практичних умінь в сфері педагогічної діагностики, способів добору відповідного інструментарію і як здатність самостійно знаходити шляхи педагогічного реагування. Цей вид компетентності має, на її думку, такі якісні характеристики, як широту, глибину й релевантність (Івутіна, 2008: 7). Г.О. Гац визначає ДКВ як сукупність його якостей і станів, яка зосереджує в собі діагностичні знання та вміння, які дозволяють легко та продуктивно орієнтуватися в системі діагностичних заходів. Діагностичні знання тлумачаться науковцем як система засвоєних понять з теоретичної та практичної сфери діагностики. Діагностичні вміння трактуються дослідником як засвоєний спосіб виконання дій, який забезпечується сукупністю набутих знань і навичок у сфері діагностичної діяльності. Автор також запропонував диференціацію необхідних діагностичних знань та умінь викладача, до яких було включено діагностичні знання, методологічні, технічні та логіко-діагностичні вміння (Гаци, 2015: 18).

Зауважимо, що у будь-якому разі компетентність не можна зводити тільки до певного комплексу особистісних якостей і станів, оскільки її склад є набагато ширшим, хоча стосується вона саме фахівця, а не особистості, що було обґрунтовано в публікаціях науковця О.В. Застело (Застело, 2018: 50). С.М. Мартиненко вважає, що ДКВ становить собою інтегровану здатність викладача, підґрунтям якої є знання про педагогічну діагностику, сформовані діагностичні уміння, навички, досвід, бажання вивчати, досліджувати та прогнозувати перебіг та розвиток навчально-виховного процесу як загалом, так і певного учня, зокрема (Мартиненко, 2012: 27). На думку О.В. Застело, проблема розвитку ДКВ іноземних мов ВВНЗ залишається ще недостатньо дослідженою і трактується науковцем як «його діагностична підготовленість, інтелектуальна, діяльнісна та суб'єктна здатність, а також професійна, особистісна й психологічна готовність до реалізації діагностичної функції шляхом творчого дотримання педагогічних принципів і використання в педагогічній діяльності сучасних методів, методик, технологій та засобів педагогічного діагностування» (Застело, 2018: 34). Модернізація освіти фахівців, які викладають іноземні мови у ВВНЗ в рамках досліджуваної проблематики потребує, як вважає О. В. Застело, аналітико-синтетичного використання певної низки наукових законів і теорій, застосування методик, методів та прийомів, які будуть здатні забезпечити можливість не тільки вивчити досліджуване явище, але й визначити перспективи його подальшого розвитку, вдосконалення та кращого функціонування. За таких умов поняття «структура ДКВ іноземних мов ВВНЗ» та виокремлення компонентів цієї структури стають першорядними в низці актуальних проблем сьогодення. Вирішення цих непростих завдань дозволить проаналізувати внутрішню структуру та характеристики досліджуваного явища, тобто розглянути його комплексно, що дасть можливість реалізувати поставлену мету. Під терміном «компоненти діагностичної компетентності» дослідник розуміє «сукупність психічних утворень, професійно важливих якостей і характеристик викладача, що дають йому змогу досягати професійних цілей (виконувати професійні обов'язки) у процесі діагностичної діяльності відповідно до посадових компетенцій» (Застело, 2018: 35). На нашу думку, такий підхід не є системним і, відповідно, не повною мірою відображає сутність явища.

Діагностична компетентність вчителя як систему, що складається з трьох основних

груп, була описана С.М. Мартиненком. До I групи дослідник відносить знання про сутність та зміст діагностичної діяльності (роль діагностичної діяльності в професійній діяльності педагога; знання про мету, завдання, засоби, функції, специфіку діагностичної діяльності та її склад); II група включає знання з теорії педагогічної діагностики (об'єкт, предмет, спрямованість педагогічної діагностики, методи, прийом засоби педагогічної діагностики); і III група – це знання технології діагностичної діяльності (діагностичні методи, методики та технології) (Мартиненко, 2012: 28).

Ця чотирикомпонентна модель ДКВ у порівнянні з іншими запропонованими науковцями моделями є, на наш погляд, більш обґрунтованою і повною, але їй також не вистачає системності. Таким чином, проведений аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури дає підстави стверджувати, що поки що науковцями не знайдено одностайного підходу до визначення структури діагностичної компетентності викладачів, зокрема викладачів іноземних мов ВВНЗ. Найбільш повно та обґрунтовано з урахуванням мети, специфіки, методів, засобів і результатів педагогічної діяльності викладачів іноземних мов ВВНЗ у системі післядипломної освіти висвітлює це питання науковець О.В. Застело. Дослідник розглядає структуру ДКВ іноземних мов ВВНЗ в єдності чотирьох основних функціональних компонентів: ціннісно-мотиваційного, когнітивного, операційно-діяльнісного та рефлексивно-корекційного. Зміст і якість цих компонентів активуються під час педагогічної діяльності викладачів іноземних мов. Розвиток їх ДКВ передбачає оновлення діагностичних знань, уявлень, термінів, фактів, які відбивають діагностичну систему, вдосконалення діагностичної майстерності (здійснення діагностичних операцій на основі діагностичних знань) та діагностичних навичок (здійснення діагностичних дій на рівні автоматизації). В дисертаційному дослідженні О.В. Застело висвітлені педагогічні умови розвитку ДКВ іноземних мов ВВНЗ в сфері післядипломної освіти. До них науковець відносе педагогічне моделювання розвитку ДКВ іноземних мов ВВНЗ; впровадження технології інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військових фахівців; застосування відповідних дійсності критеріїв і показників оцінювання розвиненості діагностичної компетентності викладачів іноземних мов ВВНЗ в галузі післядипломної освіти. Ці умови, на думку дослідника, знаходяться в системному взаємозв'язку і сприяють цілеспрямованому розвитку

діагностичної компетентності на базі концепції навчання впродовж життя та провідних методологічних підходах. Дослідником розроблено і технологію інтегрального оцінювання розвиненості ІКК військових фахівців як методичну базу розвитку ДКВ іноземних мов ВВНЗ. Вона надає можливість вибору шкали вимірювання та інтегральної агрегаційної функції/згортки, що об'єднує результати декількох екзаменаційних завдань (із застосуванням спеціалізованого програмного забезпечення VERDICT); використання ітераційних процедур взаємодії різних методів, коли результати опрацювання одними методами застосовуються як вхідні дані для інших методів, завдяки чому нівелюється статистична помилка кожного методу окремо (з використанням спеціалізованого програмного забезпечення OPINION); опрацювання даних під час групового експертного оцінювання результатів екзамену з іноземної мови та обчислення інтегральних оцінок з урахуванням вагових коефіцієнтів окремих екзаменаційних завдань (із використанням програмних засобів AtteStat і Deductor). Цим науковцем також розроблено методичні рекомендації щодо її застосування для викладачів іноземних мов ВВНЗ, які є методичним супроводом їх корпоративного навчання з можливістю трьохетапного користування цією технологією (інформаційно-збагачувального, інструментально-репродуктивного та діяльнісно-адаптивного) за допомогою тренінгів, консультацій, самостійної підготовки (Застело, 2018: 152). Науковцем визначено і критерії діагностування розвиненості ДКВ іноземних мов ВВНЗ. Дослідник виокремлює чотири таких критерії: ціннісно-мотиваційний, змістовно-організаційний, праксиологічний та результативно-корекційний. Ціннісно-мотиваційний критерій включає позитивне ставлення до діагностичної діяльності із застосуванням математично-статистичних методів опрацювання отриманих під час діагностики даних та направленість на використання сучасних інформаційно-комунікативних технологій у діагностичній діяльності. До змістовно-організаційного критерію науковець відносить наявність знань із фахової дисципліни, володіння знаннями про математично-статистичні методи опрацювання отриманих в процесі діагностики даних, а також сучасні інформаційно-комунікативні технології і вимоги щодо організації діагностичної діяльності, методик і засобів її втілення. Праксиологічний критерій охоплює наявність педагогічного хисту щодо організації та втілення діагностичної функції, здатність обирати відповідно

до завдань діагностики математично-статистичні методи опрацювання отриманих у процесі діагностики даних із застосуванням інформаційно-комунікативних технологій. До результативно-корекційного критерію було віднесено властивість оцінювати ефективність математично-статистичних методів опрацювання отриманих в процесі діагностики даних з використанням інформаційно-комунікативних технологій, уміння втілювати в життя самоаналіз здійсненого діагностування та обирати власні стратегії поведінки, здатність до професійного вдосконалення при застосуванні сучасних діагностичних методів, методик та технологій, здатність до самоосвіти та об'єктивного оцінювання своїх можливостей і результатів діагностичної діяльності. Процес становлення ДКВ у ВВНЗ нерозривно пов'язаний із дослідницькою компетентністю та орієнтований на реалізацію не тільки діагностичного та особистісного потенціалу, становлення готовності до активної творчої професійної діяльності. Дослідницька компетентність – це не тільки продукт пізнавальної активності викладача, а й наслідок саморозвитку працівника освіти, його особистісного інтелектуального збагачення. Загальна мета відтворення дослідницької компетентності викладача у ВВНЗ полягає в вирішенні різноманітних професійно-дослідницьких завдань з метою підвищення якості освітнього процесу (Дорофеева, 2013: 35). Ефективність педагогічної діагностики залежить від рівня теоретичної підготовки її суб'єктів, а також властивості ефективно застосовувати діагностичні методи, узагальнювати результати використання цих методів, прогнозувати і проектувати на цій основі педагогічний процес. Педагогічна діагностика здійснюється на всіх етапах освітнього процесу і передбачає отримання й використання з педагогічною метою вірогідної інформації про його учасників, умови, зміст і результативність. Педагогічна діагностика не збігається з традиційними процедурами перевірки, контролю і оцінювання. Відмінності полягають у змістовій, організаційній і методичній цілісності діагностичної діяльності, комплексності її компонентів, відносній самостійності в межах освітнього процесу, значними можливостями щодо впливу на його результати (Дорофеева, 2013: 45). Прикладом застосування ДК у ВВНЗ може виступати дослідження, яке було проведено в Національному університеті оборони України імені Івана Черняхівського та Академії зовнішньої розвідки України, де групою науковців було досліджено та обґрунтовано умови подальшого розвитку діагностичної

компетентності викладачів ВВНЗ. Ними було розроблено технологію експертної системи оцінки викладачів і курсантів, та рівнів розвитку діагностичної компетентності, обґрунтовано рівні сформованості комунікативної іншомовної компетентності курсантів, а саме – FLCC (foreign language communicative competence) у 2020 році. Ця технологія охоплює мету, прийоми, методи, засоби та форми оцінки, що забезпечують успішне досягнення цілей за допомогою ІКТ у поєднанні з нормативним, технічним, організаційним та методологічним забезпеченням та його застосування у професійній діяльності.

Ці теоретичні, методологічні та практичні досягнення стали предметом педагогічного експерименту. На завершальному етапі експерименту було доказано, що технологія інтегральної оцінки рівня сформованості студентів FLCC може успішно використовуватись як методологічна довідка для розвитку діагностичної компетентності вчителів: «Вчитель, який освоїв технологію інтегрованої оцінки, здатний контролювати динаміку професійного зростання, використовувати робочий час і зусилля оптимально протягом діагностичних заходів, також вміє заощаджувати час завдяки ІКТ та спеціалізованим програмним додаткам, що допоможе розвинути його або її діагностичну компетентність зокрема, а також професійну та педагогічну компетентність загалом» (Yahupov, Zastelo, 2020: 1219).

Висновки

Можемо зробити певні висновки, а саме: точність і достовірність інтегральної оцінки залежать від вказаних нижче складників: типу шкали вимірювання результатів екзамену (перетворення тестових балів у звичні оцінки); методу експертного оцінювання (відображення оцінки розвиненості ІКК військових фахівців на порядковій/ранговій шкалі, тобто ранжування, парне порівняння та безпосереднє оцінювання); методу ранжування; методу визначення неупередженості кожного з викладачів-екзаменаторів і ступеня узгодженості думки групи викладачів-екзаменаторів; типу згортки. Відповідно до викладеного вище, для якісного контролю за ходом освітнього процесу важливо впроваджувати сучасні методи опрацювання результатів екзамену, які, на відміну від відомих, були б інваріантними, тобто не залежали б від типу згортки й обраної шкали вимірювання результатів виконання декількох екзаменаційних завдань, а також забезпечували б об'єктивність викладачів-екзаменаторів. На жаль, поза увагою дослідників та науковців залишилися проблемні питання щодо роз-

витку й підвищення достовірності визначення інтегральних оцінок розвиненості ІКК військових фахівців, викликані потребами міжнародного співробітництва ЗС України та участі в міжнародних військових та інших заходах, які проводяться спільно з військовими фахівцями країн НАТО. Подальшого дослідження потребують також методологічні, теоретичні й методичні засади ДКВ у ВВНЗ; удосконалення системи відбору експертів; підвищення вірогідності характеристик групової думки; розширення діапазону методів опрацювання експертних оцінок, задіяних у процесі комплексування цих методів та ін. Аналізуючи досвід розвитку ДКВ іноземних мов у системі ВВНЗ, можна зробити такі висновки:

- діагностика дозволяє простежити ефективність вивчення іноземної мови військовослужбовцями у ВВНЗ та результати роботи викладачів;

- діагностика як інструмент пізнання стає інструментом формування;

- діагностика дає принципово нову, змістовну інформацію про якість педагогічної роботи викладача;

- діагностика проводиться з педагогічною метою, тобто орієнтована на отримання нової інформації, для поліпшення якості освіти на основі розвитку всіх видів компетенцій у військовослужбовців, при цьому аналізуючи та інтерпретуючи його результати;

- діагностика здійснюється за допомогою методів, що органічно вписуються в процес педагогічної діяльності викладача;

- педагогічна діагностика посилює моніторингові та оціночні функції діяльності викладачів;

- деякі традиційно використовувані засоби та методи навчання та виховання можуть бути перетворені на засоби та методи педагогічної діагностики.

Ми вважаємо, що в подальшому реалізацію ДКВ іноземних мов у системі вищої освіти, зокрема у ВВНЗ, необхідно здійснювати на основі формування у викладача комплексу вже визначених компетентностей, що не лише передбачають володіння необхідним рівнем знань, умінь і навичок, але і дозволяють використовувати ці знання для успішного вирішення фахових завдань, що забезпечать можливість подальшого професійного зростання шляхом отримання освіти наступних рівнів. Розвиток ДКВ іноземних мов ВВНЗ має відбуватися за такими напрямками, як організація саморозвитку й підвищення професійно-педагогічної кваліфікації викладачів на основі поглиблення професійно-педагогічних знань, педагогічної

техніки, інформаційної грамотності, комунікативної та діагностичної компетентностей. У перспективі розвиток діагностичної компетентності сприятиме забезпеченню високої якості планування та здійснення військово-педагогічної діяльності, творчій самореалізації викладачів та покращення якості освіти у ВВНЗ. Отримані під час аналізу результати в подальшому можуть бути використані в процесі роботи над моделлю формування розвитку діагностичної компетентності викладачів іноземних мов в системі військової освіти України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бандура Ю.Б. Значення самоосвіти та саморозвитку для розвитку професійної компетентності викладачів іноземних мов у ВВНЗ. Наукові записки Національного університету «Острозька академія», Серія «Психологія і педагогіка». Випуск 30, 2014, Київ. С. 12–15.
2. Битинас Б.П., Катаева Л.И. Педагогическая диагностика: сущность, функции, перспективы. Педагогика. 1993. № 2. С. 10–15.
3. Воєнна доктрина України. Затверджено Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата звернення: 14.11.2015)
4. Гац Г.О. Методика формування діагностичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури. Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2010. № 3. С. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf> (дата звернення: 29.10.2015).
5. Дорофеева О.И. Формирование диагностической компетентности педагогов в процессе дополнительного профессионального образования: монография. Вологда : издат. центр ВИРО, 2013. 164 с.
6. Застело О.В. Развитие диагностической компетентности преподавателей иностранных языков высших военных учебных заведений в системе послыдипломной освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». – Інститут Служби зовнішньої розвідки України. Національний університет оборони України імені Івана Черняховського, Київ, 2018.
7. Застело О.В., Ягупов В.В. Критеріи диагностирования развитости диагностической компетентности преподавателей иностранных языков ВВНЗ. Scientific letters of academic society of Michal Baludansky. Košice, Slovak Republic, 2018. Vol. 6, № 3. P. 159–164.
8. Ивутина Е.П. Формирование диагностической компетентности у студентов педагогических специальностей в процессе профессиональной подготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Вятский государственный гуманитарный университет. Киров, 2008. 172 с.
9. Мартиненко С.М. Формування діагностичних компетенцій у майбутніх учителів початкової школи. Педагогіка вищої та середньої школи. 2012. Вип. 36. С. 26–31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/

cgirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSh_2012_36_6.pdf. (дата звернення: 29.10.2016).

10. Підласий І. П. Діагностика та експертиза педагогічних проєктів. – Київ, 1998. С. 13–14.
11. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VI. Дата оновлення: 28.09.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 02.02.2017).
12. Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу ЗС України та Плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України : наказ Міністерства оборони України від 01.06.2009 р. № 267. Офіц. вид. Київ : МО України, 2009. 22 с.
13. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року: Стратегія від 25.06.2013 р. № 344/2013. Офіційний Вісник України. 2013. № 50. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 04.11.2015).
14. Yahupov V., Zastelo O., Svystun V., Korchynska N., Chorna O., Krykun V. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education, TEM Journal. Volume 9, Issue 3, Pages 1213–1220, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM93-49, August 2020. [in English]

REFERENCES

1. Bandura Yu.B. Znachennia samoosvity ta samorozvytku dlia rozvytku profesiinoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov u VVNZ. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia», Seriiia «Psykhoholohiia i pedahohika». Vypusk 30, 2014, Kyiv, S. 12–15 [in Ukrainian]
2. Bitinas B.P., Kataeva L.I. Pedagogicheskaja diagnostika: sushhnost', funktsii, perspektivy. Pedagogika. 1993. № 2. S. 10–15 [in Russian]
3. Voienna doktryna Ukrainy. Zatverdzheno Ukazom Prezydenta Ukrainyvid 24 veresnia2015 roku № 555/2015. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (data zvernennia: 14.11.2015) [in Ukrainian]
4. Hats H.O. Metodyka formuvannia diahnostychnoi kompetentnosti maibutnix uchyteliv fizychnoi kultury. Pedahohika, psykhoholohiia ta medykobiolohichni problemy fizychnoho vykhovannia i sportu. 2010. № 3. S. 18–20. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2010-03/10ggoptt.pdf> (data zvernennia: 29.10.2015) [in Ukrainian]
5. Dorofeeva O.I. Formirovanie diagnosticheskoy kompetentnosti pedagogov v processe dopolnitel'nogo profesional'nogo obrazovaniya: monografija. Vologda: izdat. centr VIRO, 2013.164 s. [in Russian]
6. Zastelo O.V. Rozvytok diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov vyshchyykh viiskovykh navchalnykh zakladiv u systemi pislidyplomnoi osvity. – Kvalifikatsiina naukova pratsia na pravakh rukopysu. Dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia kandydata pedahohichnykh nauk za spetsialnistiu 13.00.04 “Teoriia i metodyka profesiinoi osvity”. – Instytut Sluzhby zovnishnoi rozvidky Ukrainy. Natsionalnyi universytet obrony Ukrainy imeni Ivana Cherniakhovskoho, Kyiv, 2018. [in Ukrainian]

7. Zastelo O.V., Yahupov V. V. Kryterii diahnostuvannia rozvynenosti diahnostychnoi kompetentnosti vykladachiv inozemnykh mov VVNZ. Scientific letters of academic society of Michal Baludansky. Košice, Slovak Republic, 2018. Vol. 6, № 3. S. 159–164. [in Ukrainian]
8. Ivutina E.P. Formirovanie diagnosticheskoy kompetentnosti u studentov pedagogicheskikh special'nostej v processe professional'noj podgotovki: dis. ... kand. ped. nauk: 13.00.08 / Vjatskij gosudarstvennyj gumanitarnyj universitet. Kirov, 2008. 172 s. [in Russian]
9. Martynenko S.M. Formuvannia diahnostychnykh kompetentsii u maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly. Pedagogika vyshchoї ta serednoї shkoly. 2012. Vyp. 36. S. 26–31. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/PVSSh_2012_36_6.pdf. (data zvernennia: 29.10.2016). [in Ukrainian]
10. Pidlasyi I.P. Diahnostyka ta ekspertyza pedahohichnykh proektiv. – K., 1998. S. 13–14. [in Ukrainian]
11. Pro vyshchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 r. № 1556-VI. Data onovlennia: 28.09.2017. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (data zvernennia: 02.02.2017). [in Ukrainian]
12. Pro zatverdzhennia Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu ZS Ukrainy ta Planu realizatsii Kontseptsii movnoi pidhotovky osobovoho skladu Zbroinykh Syl Ukrainy: nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 1.06.2009 r. № 267. Ofits. vyd. Kyiv: MO Ukrainy, 2009. S. 22 [in Ukrainian]
13. Pro Natsionalnu stratehiu rozvytku osvity v Ukraini na period do 2021 roku: Stratehiia vid 25.06.2013 r. № 344/2013. Ofitsiyni Visnyk Ukrainy. 2013. № 50. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (data zvernennia: 04.11.2015). [in Ukrainian]
14. Yahupov V., Zastelo O., Svystun V., Korchynska N., Chorna O., Krykun V. Development of Foreign Language Teachers' Diagnostic Competence in the System of Military Education, TEM Journal. Volume 9, Issue 3, Pages 1213–1220, ISSN 2217-8309, DOI: 10.18421/TEM93-49, August 2020. [in English]

*Стаття надійшла до редакції 03.08.2021.
The article was received 03 August 2021.*